

Asia: Rokamo – Nälkämä Tuulivoimahanke (OYK), kaavaluonnos

Kemijärven kaupunki
kirjaamo@kemijarvi.fi

Lausunto

1 Johdanto

Suomen Voima Oy suunnittelee Kemijärvelle 8 voimalan tuulivoimahanketta. Suunniteltujen voimaloiden kokonaiskorkeus on 300 m. Hankkeen sähkönsiirron osalta suunnitellaan n. 29 km pituista 110 kV voimajohtoa Isokeron sähköasemalle. Tämä lausunto on samansisältöinen kuin Luonnonvarakeskuksen hankkeen YVA-selostuksesta vasta antama lausunto.

2 Lausunto

Poronhoito

Poronhoidon osalta Rokamo-Nälkämän tuulivoimahankkeen päävaikutukset kohdistuvat Hirvasniemen ja Sallan paliskuntien poronhoitoon. Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa (YVA-selostus) paliskunnat ja niiden poronhoito esitetään riittävän tarkasti. Arviointiselostuksessa on myös tunnistettu valtaosa tuulivoimahankkeen mahdollisista vaikutuksista alueen poronhoitoon. Eri aineistoja on käytetty suhteellisen monipuolisesti, mutta porojen GPS-seuranta-aineistojen käyttö ei ollut mahdollista vaikutuksia arvioitaessa. GPS-pantojen käyttöä on kuitenkin suunniteltu hyödynnettäväksi vaikutusten seurannassa. Luonnonvarakeskus näkee tämän erittäin kannatettavana.

Arviointiprosessin aikana paliskuntien kanssa järjestettiin kaksi neuvottelua (24.4.2025 ja 25.2.2025), joista jälkimmäisessä keskusteltiin arvioinnin tuloksista. YVA-selostuksesta ei kuitenkaan käy täysin ilmi, olivatko arvioinnin toteuttaja ja poronhoidon edustajat samaa mieltä merkittävimmistä poronhoitoa koskevista vaikutuksista sekä niiden arvioiduista voimakkuuksista. Mikäli arvioissa on merkittäviä eroja, olisi Luonnonvarakeskuksen näkemyksen mukaan hyvä, että erot ilmenisivät YVA-selostuksesta. Neuvottelujen lisäksi paliskuntien edustajiin oltiin myös muutoin yhteydessä ainakin puhelimitse. Luonnonvarakeskus näkee hyvänä, että paikallista tietoa on hyödynnetty arvioinnissa.

Paliskunnan laiduntenkäyttöä on YVA-selostuksessa kuvattu kohtuullisen monipuolisesti. Kuvaus on kuitenkin osin hieman staattinen, eli siinä ei Luonnonvarakeskuksen näkemyksen mukaan täysin huomioida sitä, että laidunten käyttö saattaa muuttua voimakkaastikin ajan kuluessa. Esimerkiksi mikäli Hirvasniemen paliskunnan eteläosan käyttö merkittävästi hankaloituu pumppuvoimaloiden takia, saattaa se lisätä muiden laidunalueiden merkitystä alueen poronhoidossa. Näitä vaikutuksia on kuitenkin lähes mahdotonta täysin arvioida, joten niiden vaikutus näkyisi pääosin arvioinnin epävarmuuksien lisääntymisenä. Laidunten merkitys voisi teoriassa muuttua myös toiseen suuntaan, eli paliskunnan jonkin toisen laidunalueen parantuminen saattaisi pienentää hankealueen laidunten merkitystä. Tällä hetkellä kuitenkin suurin osa poronhoitoa koskevista muutoksista (erityisesti lisääntyvä maankäyttö,

ilmastonmuutos ja pedot) ovat sellaisia, jotka rajoittavat laidunten käyttöä. Tämän vuoksi on todennäköisempää, että nykyään tärkeät ja rauhalliset laidunalueet muuttuvat tulevaisuudessa entistä tärkeämmiksi kuin, että ne muuttuisivat vähemmän tärkeiksi. Tältä osin Luonnonvarakeskus näkee, ettei arvioinnissa täysin noudatettu varovaisuusperiaatetta (erityisesti yhteisvaikutusten arvioinnissa).

Vaikutuksen suuruutta poronhoidolle on arvioitu Imperia-menetelmän mukaisesti. Luonnonvarakeskus näkee, että arviointi on suoritettu menetelmä huomioiden oikein, mutta korostaa, että yhteenvetoa (kohtalainen kielteinen vaikutus) keskeisempää ovat ne todelliset vaikutukset, joita poronhoidon eri tasoille (paliskunnalle, paliskunnan eri osille, yksittäisille poronhoitajille) mahdollisesti syntyy. Luonnonvarakeskus näkee, että Imperia-menetelmään liittyy myös ongelmia. Yksi esimerkki selkeästä ongelmasta on se, että Imperia-menetelmän voidaan nähdä "rankaisevan" paliskuntaa, jossa laitumet ja poronhoidon rakenteet on onnistuttu pitämään hyvässä kunnossa. Esimerkiksi Rokamo-Nälkämän tuulivoimahankeen YVA-selostuksessa yksi peruste, miksi paliskunnan herkkyys arvioitiin kohtalaiseksi, on se, että paliskunnan laidunten arvioitiin olevan hyvässä kunnossa.

Imperia-menetelmällä tehty arvio myös helposti muodostuu sitä lievemmäksi, mitä suurempi paliskunnan maa-ala on, koska paliskunnan maa-alan kasvattaminen pienentää hankealueen suhteellista osuutta paliskunnan laidunalasta. Se ei kuitenkaan välttämättä kerro koko kuvaa haitan absoluuttisesta arvosta, sillä isossa paliskunnassa on usein myös enemmän poronhoitajia ja poroja, jolloin yksittäisen laidunhehtaarin arvo voi olla täysin sama, riippumatta paliskunnan koosta. Muun muassa näiden syiden vuoksi Luonnonvarakeskus näkee tärkeänä, että Imperia-menetelmän mukaista kokonaisarviota pidetään vaikutusten arvioinnin tulkinna lähtökohtana eikä yksiselitteisenä lopputuloksena.

YVA-selostuksessa on tunnistettu myös erilaisia haitallisten vaikutusten ehkäisemis- ja lieventämiskeinoja. Luonnonvarakeskus näkee tärkeänä, että valituista ehkäisemis- ja lieventämiskeinoista sovitaan kirjallisesti paliskunnan ja tuulivoimayhtiön kesken, kuten YVA-selostuksessa esitetään. Samoin seurannasta on tärkeää sopia kirjallisesti.

Metsäkanalinnut

Metsäkanalintujen osalta vaikutusten arvioinnissa on käytetty hyvin olemassa olevaa kirjallisuutta. Selostuksessa todetaan arvioinnin epävarmuustekijöinä, että "metsäkanalintujen kannat vaihtelevat eri vuosina, mutta vastaavissa hankkeissa on yleisesti ollut hyväksytty käytäntö toteuttaa metsäkanalintujen soidinpaikkaselvitykset yhden vuoden aikana". Tältä osin Luke huomauttaa, että yleinen käytäntö ei aina tarkoita, että se on riittävä käytäntö. Mikäli tämä käytäntö tuo epävarmuutta ja lisää riskejä vaikutusten arvioon, se tulisi riittävästi huomioida vaikutusten arvioinnissa tai jotenkin kompensoida. Kirjallisuuden perusteella tuulivoimalla on vaikutuksia metsäkanalintuihin. Tämän hetkinen tuulivoimarakentaminen on laajaa ja kohdistuu erämaisiin alueisiin. Tällöin sen vaikutukset metsäkanalintuihin isossa mittakaavassa on tärkeää huomioida ei vain yhden hankkeen kohdalla vaan laajassa mittakaavassa. Tämän vuoksi vaikutusten arvioiden osalta alueen nykytilan hahmottaminen on tärkeää.

Luke puoltaa kaikkia ehdotettuja lievennystoimia.

3 Lausunnon tiivistelmä

Metsäkanalintujen osalta Luke näkee, että olemassa olevaa kirjallisuutta on vaikutusten arvioinnissa käytetty perusteellisesti. Luke näkee kuitenkin yhä puutteena sen, että kanalintuja on kartoitettu vain yhdellä maastokaudella. Luke näkee myös, että yhteisvaikutusten osalta on tärkeää tarkastella tuulivoimarakentamista laajalla alueella, ei pelkästään viereisiä hankkeita. Luke puoltaa kaikkia ehdotettuja lievennystoimia.

Luonnonvarakeskus näkee, että Rokamo-Nälkämän tuulivoimahankeen YVA-selostus on poronhoidon osalta pääosin hyvin laadittu. Siinä on käytetty eri aineistoja monipuolisesti ja niiden pohjalta tunnistettu pääosa merkittävistä poronhoitoon vaikuttavista tekijöistä. Luonnonvarakeskus haluaa kuitenkin huomauttaa Imperia-menetelmään ja laidunten käyttöön liittyvistä epävarmuuksista, jotka tulee huomioida, kun hankkeen vaikutusta arvioidaan ja sen vaikutuksia pyritään ehkäisemään, lieventämään ja seuraamaan.

Nina Peuhkuri

Kehittämispäällikkö, johtava tutkija

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 03.11.2025 klo 14:47:35.

Lausunnon valmistelija(t):
Saara Kattainen

Liitteet:

Tiedoksi: